

VĂN PHÒNG QUỐC HỘI

THU THẬP, PHÂN TÍCH VÀ XỬ LÝ THÔNG TIN PHỤC VỤ VIỆC THẢO LUẬN, XEM XÉT VÀ THÔNG QUA DỰ ÁN LUẬT CỦA ĐẠI BIỂU QUỐC HỘI

*LS. Trương Trọng Nghĩa,
Đại biểu Quốc hội TP. HCM*

1. Làm luật là nhiệm vụ của Quốc hội (QH) và đại biểu Quốc hội (ĐBQH)

Theo Điều 70, 82, 84 và 85 của Hiến pháp 2013, Điều 5, 26 và 29 của Luật Tổ chức Quốc hội, ĐBQH có nhiệm vụ làm luật, từ giai đoạn sáng kiến lập pháp, xây dựng chương trình lập pháp, tham gia soạn thảo dự án luật, lấy ý kiến, cho ý kiến và thông qua dự án luật.

Trong tham luận này, tôi chỉ thảo luận việc “*thu thập, phân tích và xử lý thông tin phục vụ việc thảo luận, xem xét và thông qua dự án luật của Đại biểu Quốc hội*”, nghĩa là không đề cập đến thu thập, phân tích và xử lý thông tin trong giai đoạn xây dựng và soạn thảo dự án luật.

2. Những giai đoạn trong quá trình thảo luận, xem xét và thông qua dự án luật

Đại biểu Quốc hội tiếp xúc với dự án qua các giai đoạn như sau:

- Lấy ý kiến tại các Đoàn đại biểu Quốc hội;
- Lấy ý kiến tại kỳ họp;
- Thông qua tại kỳ họp.

3. Những tài liệu được cung cấp trong quá trình thảo luận, xem xét và thông qua dự án luật

➤ Giai đoạn 1: Những tài liệu để Quốc hội cho ý kiến

Ví dụ: Dự án Luật Đầu tư (sửa đổi)

DANH MỤC HỒ SƠ DỰ ÁN LUẬT ĐẦU TƯ (SỬA ĐỔI):

- 1) Tờ trình Quốc hội số 181/TTr-CP ngày 29/5/2014 (đã gửi);
- 2) Dự thảo Luật Đầu tư (đã gửi);

- 3) Bản thuyết minh chi tiết dự thảo Luật;
- 4) Bảng so sánh Luật đầu tư 2005 và Dự thảo Luật;
- 5) Báo cáo tổng kết tình hình thực hiện Luật Đầu tư và định hướng hoàn thiện;
- 6) Báo cáo đánh giá tác động của dự thảo Luật;
- 7) Giải trình tiếp thu ý kiến bao gồm:
 - (a) Giải trình tiếp thu ý kiến của các Bộ, cơ quan Trung ương và địa phương về dự thảo Luật (tính đến ngày 10/3/2014);
 - (b) Báo cáo thẩm định của Bộ Tư pháp số 62/BC-HĐTD ngày 13/3/2014;
 - (c) Báo cáo tiếp thu ý kiến thẩm tra của UBTVQH số 3091/BC-BKHĐT ngày 20/5/2014;
 - (d) Báo cáo tiếp thu ý kiến thành viên Chính phủ số 1983/BC-BKHĐT ngày 03/4/2014;
- 8) Báo cáo nghiên cứu về pháp luật đầu tư của một số nước;
- 9) Dự thảo Nghị định quy định chi tiết và hướng dẫn thi hành một số điều của Luật Đầu tư;
- 10) Dự thảo Nghị định quy định về hoạt động đầu tư ra nước ngoài;
- 11) Báo cáo thẩm tra dự án Luật đầu tư (sửa đổi);
- 12) Gợi ý thảo luận tổ.

➤ **Giai đoạn 2: Những tài liệu cho kỳ họp thông qua:**

- 1) Báo cáo “*Tiếp thu, chỉnh lý, giải trình dự án Luật đầu tư (sửa đổi)*” của Ủy ban Thường vụ Quốc hội;
- 2) Dự thảo luật;
- 3) Gợi ý thảo luận tại hội trường;

4. Những tài liệu cần thiết khác được Quốc hội cung cấp

Gần đây, Văn phòng Quốc hội đã tổ chức cung cấp thêm các tài liệu tham khảo tại kỳ họp. Có những tài liệu phục vụ trực tiếp cho việc góp ý các dự án

luật, nhất là các tài liệu về kinh nghiệm nước ngoài và những tài liệu điều tra, khảo sát xã hội học là rất bổ ích và thiết thực.

5. Những nguồn thông tin khác

1) Thông tin về những kiến thức cơ bản của lĩnh vực của dự án luật

Bởi vì, có những lĩnh vực mà đại biểu không thông thạo, thậm chí không có những kiến thức cơ bản. Đây là điều bình thường, đại biểu nào cũng gặp phải. Muốn góp ý luật thì phải có kiến thức cơ bản (ví dụ: góp ý Luật Biên giới biển những kiến thức cơ bản về lãnh thổ, lãnh hải, nội thủy, vùng đặc quyền kinh tế, thềm lục địa...). Nếu từ các tài liệu nêu trên mà không có thì đại biểu phải tự mình trang bị những kiến thức ấy.

2) Thông tin từ cử tri

Qua tiếp xúc cử tri, đại biểu có thông tin về tâm tư, nguyện vọng, bức xúc và cả sáng kiến của nhân dân. Từ đó hạn chế những đạo luật xa dân. Lưu ý, nếu nhà nước chuyển từ cai trị sang phục vụ, thì người làm luật cũng phải đổi từ cách nhìn “dân là đối tượng quản lý” sang “dân là đối tượng phục vụ” của các đạo luật. Muốn vậy, phải hiểu đối tượng phục vụ, “ông chủ” của mình.

3) Thông tin từ báo chí và mạng xã hội

Thông tin của báo chí có mấy đặc điểm: tính thực tiễn, tính thời sự, tính điều tra, tính công khai. Có những tờ báo còn cung cấp thông tin mang tính chất chuyên gia. Thông tin của báo chí giúp đại biểu cập nhật tình hình, nhất là những lĩnh vực nhạy cảm, để xây dựng luật theo kịp biến chuyển của xã hội. Những mạng xã hội nghiêm túc là những nguồn thông tin mang tính tương tác, phản biện từ nhiều bộ phận nhân dân, nhiều nghề nghiệp, nhiều lứa tuổi, do đó giúp đại biểu hiểu được thực tiễn cuộc sống trong tính đa chiều của nó. Trước khi tranh luận và phản biện trong hội trường, đại biểu đã biết người dân, xã hội tranh luận và phản biện như thế nào trong cuộc sống (ví dụ: vấn đề phí và lệ phí; vấn đề bảo hiểm xã hội; vấn đề cải cách giáo dục; vấn đề chống tham nhũng...).

6. Những khó khăn, thách thức về thông tin của đại biểu trong quá trình thảo luận, xem xét và thông qua dự án luật

1) Năng lực, trình độ

Như đã nói, không ai biết tất cả mọi thứ, nhưng đại biểu thì lại phải thảo luận, xem xét và thông qua tất cả các dự án luật. Đại biểu không thể nói: lĩnh vực này tôi không rành nên tôi không tham gia ý kiến hay không tham gia biểu

quyết. Đại biểu có trách nhiệm thì phải tranh thủ tự nghiên cứu hoặc tham vấn các chuyên gia để học hỏi thêm, từ đó mới có khả năng hiểu được cái đúng và sai, cái hợp lý và bất hợp lý, cái hay và dở của các điều luật khi thảo luận, tranh luận cho đến khi bấm nút. Gần đây, Quốc hội đã cho phép đại biểu được sử dụng kinh phí để thuê chuyên gia hay thư ký, nhưng nhiều đại biểu không sử dụng vì thấy thủ tục khó khăn.

2) Khối lượng tài liệu và quỹ thời gian

Có những dự án luật đòi hỏi phải đọc và nghiên cứu một khối lượng tài liệu đồ sộ. Nếu không dành thời gian nghiên cứu thì đại biểu hoàn toàn phụ thuộc vào ban soạn thảo liên ngành. Có trường hợp phát biểu sai hay nhầm lẫn. Hoặc chỉ có những ý kiến sơ sài, thậm chí không có ý kiến gì cả. Nếu được cung cấp tài liệu trước khi khai mạc kỳ họp thì sẽ có thời gian nghiên cứu kỹ hơn.

3) Những khó khăn do cách bố trí chương trình kỳ họp, cách chuẩn bị tài liệu, cách điều hành kỳ họp

Đã có ý kiến góp ý về chương trình kỳ họp khiến cho đại biểu gặp khó khăn, ví dụ: có những kỳ họp xem xét hay thông qua quá nhiều dự án luật; có những trường hợp bố trí thời gian quá ít cho việc thảo luận hay tranh luận, do đó có những điểm còn chưa sáng tỏ, chưa ngã ngũ thì đã phải bấm nút rồi. Nội dung gợi ý thảo luận còn sơ lược, chung chung, nhiều khi chỉ có vài dòng, trong khi lẽ ra phải chỉ ra giúp các đại biểu những chương, những điều, những nội dung cần tranh luận rõ ràng để đạt đến một dự thảo mang tính hợp lý tối ưu.

7. Kiến nghị những điều đại biểu cần lưu ý

1) Đại biểu phải dành thời gian tương xứng, phù hợp cho việc nghiên cứu các thông tin được cung cấp và nghiên cứu thêm những thông tin khác, như trình bày trên đây.

2) Đại biểu nên biết tra cứu, tìm kiếm, sử dụng thông tin qua mạng internet.

3) Đại biểu nên biết thêm ngoại ngữ để tìm kiếm thêm những thông tin của nước ngoài phục vụ cho việc góp ý, phát biểu của mình, đặc biệt khi có những ý kiến khác nhau hoặc có những lĩnh vực, chủ đề mới mẻ, cần tham khảo kinh nghiệm nước ngoài (như luật biểu tình, luật lập hội, luật biển...).

8. Kiến nghị về lãnh đạo và điều hành kỳ họp

1) Tăng thêm việc cung cấp tài liệu bằng phiên bản điện tử, qua email, giảm bớt tài liệu in trên giấy.

2) Phân bổ thời gian, bố trí chương trình hợp lý để giúp các đại biểu có điều kiện nghiên cứu thông tin kỹ và sâu trước khi thảo luận, tránh dàn trải hay bình quân. Dành nhiều hơn thời gian cho thảo luận, tranh luận.

3) Ban soạn thảo và cơ quan thẩm tra nên cung cấp và gợi ý thật chi tiết những điều khoản, những nội dung cần thảo luận và tranh luận.

4) Cần cung cấp những thông tin, khái niệm cơ bản của lĩnh vực mà dự án luật đang điều chỉnh, giúp cho các đại biểu không có chuyên môn nắm được những kiến thức cơ bản của lĩnh vực đó.

5) Có thể khóa sóng trong hội trường, nhưng không nên khóa sóng và nên cung cấp sóng wifi ở khu vực ngoài hội trường hay trong khu vực thảo luận tổ, để đại biểu có thể tra cứu thông tin nhanh phục vụ cho việc thảo luận.

Đại biểu Quốc hội Trương Trọng Nghĩa